

ISSN 1304-8120 | e-ISSN 2149-2786

Araştırma Makalesi * Research Article

Eğitim Programları ve Öğretim (EPÖ) Alanında Lisansüstü Öğrenim Gören Öğretmenlerin Farkındalıkları

Awareness of Teachers in Curriculum and Instruction (CIP) Graduate Program

Ayşenur KULOĞLU

Dr.Öğr. Üyesi, Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Eğitim Bilimleri Bölümü, adonder@firat.edu.tr
ORCID ID: 0000-0003-0217-8497

Öz: Bu çalışmanın amacı, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalında öğrenim gören öğretmenlerin programa yönelik farkındalıklarını belirlemektir. Nitel perspektifte yürütülen bu çalışmanın çalışma grubu, amaçsal örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme ile belirlenmiştir. Çalışma grubunu 2020-2021 öğretim yılında bir devlet üniversitesinde Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı lisansüstü programında öğrenim gören 19 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Verilerin analizinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Analizlerin sonuçlarına göre, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalındaki lisansüstü eğitim, öğretmenlerin programa yönelik farkındalığını artırmıştır. Ayrıca, katılımcı öğretmenlerin ilgili lisansüstü eğitimden beklentileri; akademik gelecek sağlama, mesleki ve kişisel gelişim, eğitim vizyonunu geliştirme ve saygınlık kazanma olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin adı geçen alanı tercih etme nedenleri ise alana duyulan ilgi ve mesleki yetkinlik kazanma isteğidir. Öğretmenlere göre, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalında lisansüstü eğitim yapmak, programa yönelik farkındalık kazandırmanın yanında, öğretim becerileri kazandırma, programa ilişkin eleştirel bakış açısı ve programı etkili kullanma becerisi kazandırmıştır. Çalışma sonunda, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalında lisansüstü eğitimin, belirtilen katkılarının yanında öğretmenlerin program okuryazarlık düzeylerinin artmasına da katkı sağladığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Program farkındalığı, eğitim programları ve öğretim, lisansüstü eğitim, program okuryazarlık.

Abstract: Purpose of this study is to determine the awareness of the teachers studying in the Department of Curriculum and Instruction concerning the program. Criterion sampling, one of the purposive sampling methods, was used in sample selection of this study conducted with a qualitative perspective. The sample consisted of 19 teachers attending graduate education in the Department of Curriculum and Instruction at a state university in the 2020-2021 academic year. In the study, the data were obtained using a semi-structured interview form developed by the researcher. In the analysis of data, descriptive analysis method was used. According to the results of the analyzes, the graduate education in the Department of Curriculum and Instruction increased the awareness of the teachers about the program. In addition, it was determined that the expectations of the participating teachers from the relevant postgraduate education were establishing a future in the academia, having professional and personal development, developing their educational vision and gaining prestige. The reasons why teachers prefer the area in question was their interest in the area and the desire to gain professional competence. According to the teachers, receiving graduate education in the Department of Curriculum and Instruction has not only raised awareness in the program, but also increased their teaching skills, brought them in a critical perspective about the program and the ability to use the program effectively. At the conclusion of the program, it was determined that the graduate education in the Department of

Geliş Tarihi:10.12.2021

Kabul Tarihi:22.06.2022

Yayın Tarihi:31.08.2022

Atıf: Kuloğlu, A. (2022). Eğitim programları ve öğretim (EPÖ) alanında lisansüstü öğrenim gören öğretmenlerin farkındalıkları. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 532-544. Doi: 10.33437/ksusb.1035142

Curriculum and Instruction contributed to the increase of the program literacy levels of the teachers in addition to its already mentioned contributions.

Keywords: Program awareness, curriculum and instruction, graduate study, program literacy.

GİRİŞ

Lisansüstü eğitim, herhangi bir alanda lisans eğitiminden daha ileri düzeyde uzmanlaşma olanağı sunabilen, akademik mesleki beceriler kazandıran eğitim programlarıdır (Aitken, Currey, Marshall ve Elliott, 2008). Ayrıca lisans eğitime yönelik bireyin daha geniş kapsamlı bilimsel araştırma yapması, mesleki alanlarda uzmanlaşması, problem çözebilme, bilgi üretebilme ve sentez yapma becerisi kazandırması amaçlanmaktadır (Karaman ve Bakırcı, 2010). Böylece bireylerin hem mesleki hem de akademik anlamda üst seviyeye ulaşmasında oldukça etkili olmaktadır (Sayın, 2005). Toplumun gelişmişlik düzeyini etkileyen unsurlarından biri de lisansüstü eğitimin kalitesidir. Ülkemizde eğitim biliminin bir bilim olması ve gelişmesi eğitimin kalitesinin artmasına katkısı bilinen bir gerçektir (Akçay, 2007, akt. Dilci, 2019; Şahin, Zoroğlu ve Fırat, 2011). Bu nedenle eğitim bilimleri alanında araştırmalar yapmak ve bu yönde öğretmenlerimizi lisansüstü eğitime teşvik etmek aynı zamanda toplumumuzun gelişmişlik düzeyini de artıracaktır.

Başarılı olan ülkelerin eğitim sistemleri incelendiği zaman en önemli özelliğin, nitelikli öğretmenler olduğu belirlenmiştir ve bireylerin nitelikli olarak yetişmesi, iyi bir eğitim sistemi ile ve iyi bir eğitim sistemi de sürekli kendini geliştiren nitelikli öğretmenler ile mümkündür (Kaçan, 2004; Kupiainen, Hautamaki ve Karjalainen, 2009; Ünal ve İlter, 2010). Dolayısıyla eğitimin kalitesi, öğretmenlerin niteliğine bağlı olduğundan, öğretmen kalitesinin artırılması da oldukça önemlidir (Barber ve Mourshed, 2007; Kavcar, 2002). Öğretmenlerin 21. yüzyılın ihtiyaçları doğrultusunda devamlı olarak yenilenmeleri çok önemlidir. Bunun için öğretmenler çok okumalı, eğitim almalı, sorgulamalı ve araştırmalıdır. Ayrıca belirli akademik ve sosyal gelişim amaçlarına yönelik etkinliklere de katılmalıdırlar (Çelikten vd., 2005; Harvey, 2009). Bu nedenle öğretmenlerin, mesleki açıdan kendilerini geliştirmeleri yönünden lisansüstü eğitim önemlidir (Alabaş, 2011). Ayrıca MEB (2018) tarafından yayımlanan 2023 Vizyon Belgesi'nde de öğretmenlerin profesyonel olarak gelişimleri yönünden lisansüstü öğrenimin desteklenmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu sebeple öğretmenlerin lisansüstü öğrenime yönelik deneyimlerinin incelenmesi önemlidir (Kayalı vd., 2019).

Öğretmenlerin, lisans eğitimlerinden sonra da mesleklerini yaparken eğitimlerini sürdürmelerinde uzmanlaşmaları, eğitimdeki yeniliklerden haberdar olmaları ve sınıf ortamında öğrenmiş oldukları bilgileri uygulayabilme açısından önemlidir. Böylece lisansüstü eğitimin öğretmene kazandırdığı mesleki beceriler, öğretmenleri mesleki yönden gelişimleri açısından da motive eder (Alabaş, 2011; Kovalchuck ve Vorotnykova, 2017). Öğretmen profesyonelliği ve öğretmen niteliği lisansüstü eğitim ile daha çok önem kazanmakta ve bu her iki etkende nitelikli insan gücünü eğitmede önemli bir konum oluşturmaktadır. Günümüzde, bütün öğretmenler lisans eğitimlerinden sonra kendilerini geliştirme imkanına sahiptir (İlter, 2020). Öğretmenlerin önemli bir konuma sahip olma istekleri doğrultusunda Aktan (2020) 'a göre son yıllarda lisansüstü eğitim yapan öğretmenlerin sayıları da artmaya başlamıştır.

İlgili alan yazın incelendiğinde, öğretmenlerin lisansüstü eğitimleri sırasında yaşadıkları sorunları (Alabaş, Kamer ve Polat, 2012), öğretmenlerin lisansüstü eğitim ile ilgili görüşleri (Aydemir ve Çam, 2015; Çalışoğlu ve Yalvaç, 2019; Bayar ve Çelenk, 2019; Kahraman ve Tok, 2016; Karaman ve Bakırcı, 2010; Kılınç, Karahalilöz ve Bektaş, 2020; İbiş, 2014; Toprak ve Taşkın, 2017; Serin ve Ergin-Kocatürk, 2019), öğretmenlerin kariyer gelişimi açısından lisansüstü eğitimin değerlendirilmesi (Aktan, 2020), öğretmenlerin lisansüstü öğrenimine yönelik tutumları (Bahadır ve Özdemir, 2014; Demir ve Beşoluk, 2017; Er ve Ünal, 2017; Erklüç, 2007; Ören ve Karapınar, 2016; Sivacı, Gülbahar ve Çöplü, 2018; Yılmaz, Tonga ve Çakır, 2017), lisansüstü eğitime yönelik farkındalığın lisans öğrencilerinin lisansüstü eğitim niyetlerine etkisi (İlter, 2021), Eğitim programları ve öğretim alanındaki lisansüstü öğrencilerin lisansüstü öğrenim sürecine ilişkin görüşleri (Dursun ve Yar Yıldırım, 2020) ile ilgili çalışmalar yer almaktadır.

Konu ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde, öğretmenlerin lisansüstü eğitime yönelik görüşleri, tutumları ve karşılaştıkları sorunları ile ilgili çalışmaların literatürde daha çok yer aldığı

görülmektedir. Fakat literatürde özellikle Eğitim Programları ve Öğretim (EPÖ) alanında öğrenim gören öğretmenlerin programa yönelik farkındalıklarına dair çalışmalara rastlanmamıştır. Oysa ki, “lisansüstü eğitim imkanlarından ve programlarından haberdar olma, mesleki uzmanlık ve kariyer gelişimi yönünden lisansüstü eğitimin önemi, lisansüstü öğrenim süreci ile ilgili bilgilere sahip olmak” (Varhegyi, 2009) anlamına gelen bu farkındalık, gerek adı geçen eğitimin değerlendirilmesi ve gerekse bu eğitimin yaşama yansımalarını irdelemek için çok önemlidir. Bundan dolayı, amacı EPÖ alanında lisansüstü öğrenim gören öğretmenlerin, ilgili programa yönelik farkındalıklarını belirlemek olan bu çalışmanın literatüre katkı getirmesi beklenebilir. Çalışmada bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- 1) Öğretmenlerin lisansüstü eğitimden beklentileri nelerdir?
- 2) Öğretmenlerin EPÖ lisansüstü eğitimi tercih etme nedenleri nelerdir?
- 3) Öğretmenlerin EPÖ lisansüstü eğitimde edindikleri bilgi ve becerileri mesleğine yönelik sağladığı katkıları nelerdir?
- 4) Öğretmenlerin EPÖ lisansüstü eğitim sürecinin öğretme becerilerine yönelik sağladığı katkılar nelerdir?
- 5) Öğretmenlerin EPÖ lisansüstü eğitim almalarının öğretim programına yönelik sağladığı farkındalıklar nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Eğitim Programları ve Öğretim (EPÖ) alanında lisansüstü öğrenim gören öğretmenlerin programa yönelik farkındalıklarını incelemek amacı ile yapılan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Nitel araştırma yapanlar, bireylerin tecrübelerini ne şekilde yorumladıklarını, kendi dünyalarını ve yaşam alanlarını nasıl oluşturduklarını ve yaşamış oldukları deneyimlerine ne anlam yüklediğini inceler (Merriam ve Tisdell, 2016). Durum çalışması verilerin toplanması, düzenlenmesi, çözümlenmesi ve yorumlanmasında yönelik özel bir yöntem oluşturur, ayrıca çözümlenme ve yorumlama sürecidir (Patton, 2002).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 öğretim yılında bir devlet üniversitesinde Eğitim Programları Ve Öğretim Anabilim Dalında lisansüstü eğitim alan ve tez döneminde olan öğretmenler oluşturmaktadır. Lisansüstü eğitim alan kişiler arasında örneklemin belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme; araştırmanın amacına uygun bilgi açısından zengin durumların seçildiği ve derinlemesine araştırma yapabilmek için kullanılan örnekleme yöntemidir (Patton, 2014). Ölçüt örnekleme, daha önceden belirlenmiş olan ölçütleri karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır (Baltacı, 2017). Bu çalışmada araştırmacıların, Eğitim Programları ve Öğretim anabilim dalında lisansüstü eğitim alması, tez döneminde olması ve öğretmen olması ölçüt olarak alınmıştır. Çalışmada etik olması açısından öğretmenlerin isimlerinin yerine Ö1., Ö2...Ö19 şeklinde kodlar kullanılmıştır. Çalışma grubunun demografik bilgileri Tablo 1’ de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların demografik bilgileri

Kod	Cinsiyet	Lisans	Kıdem yılı	Eğitim Aşaması
Ö1	Kadın	Din Kültürü Ahlak Bilgisi	2	Yüksek Lisans
Ö2	Kadın	Okul öncesi	8	Yüksek Lisans
Ö3	Erkek	PDR	12	Doktora
Ö4	Erkek	Sınıf	10	Yüksek Lisans
Ö5	Erkek	Okul öncesi	4	Yüksek Lisans
Ö6	Kadın	İngilizce	5	Doktora
Ö7	Erkek	Türkçe	15	Doktora
Ö8	Kadın	İngilizce	7	Yüksek Lisans
Ö9	Kadın	PDR	4	Doktora
Ö10	Kadın	Okul öncesi	6	Yüksek Lisans
Ö11	Kadın	PDR	6	Yüksek Lisans
Ö12	Kadın	BÖTE	7	Yüksek Lisans
Ö13	Erkek	Sınıf	11	Yüksek Lisans
Ö14	Kadın	PDR	2	Yüksek Lisans
Ö15	Kadın	İngilizce	5	Doktora
Ö16	Kadın	Alman Dili ve Edebiyatı	4	Doktora
Ö17	Kadın	Türkçe	12	Doktora
Ö18	Kadın	İngilizce	4	Yüksek Lisans
Ö19	Kadın	Sınıf	9	Yüksek Lisans

Tablo 1 incelendiğinde, çalışma grubunda yer alan kadın öğretmenlerin (%73,7) sayısı erkek öğretmenlerin (% 26,3) sayısından fazladır. Öğretmenlerin dördü PDR, dördü İngilizce, üçü tanesi okul öncesi, üçü sınıf, ikisi Türkçe, biri Din kültürü ahlak bilgisi, biri Alman dili ve edebiyatı, biri de BÖTE öğretmeni olarak görev yapmaktadır. Öğretmenlerin sekizi 1-5 yıl kıdeme (%42,1), yedisi 6-10 yıl kıdem (% 36,8), dördü 11-15 yıl kıdeme (%21,1) sahiptir.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Çalışmanın verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen yazılı görüş alma formu kullanılarak toplanmıştır. Yazılı görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların kişisel özellikleri belirlemek için dört soru yer almaktadır. İkinci bölümde ise lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin farkındalıklarını belirlemek için beş açık uçlu soru yer almaktadır. Açık uçlu sorular, öncelikle literatür taraması yapılarak ve alan uzmanlarının görüşleri alınarak oluşturulmuştur. Ayrıca açık uçlu soruların anlaşılır olduğunu kontrol etmek için örneklem grubuna dahil edilmeyen üç lisansüstü eğitimi alan öğretmen ile görüşmeler yapılmıştır. Alınan cevaplar doğrultusunda görüşme formunun son şekli hazırlanmıştır. Hazırlanan görüşme formu, 2020-2021 bahar döneminde lisansüstü eğitim alan öğretmenlere ulaşılarak öğretmenlerden formu doldurmaları istenmiştir. Hazırlanan görüşme formunun doldurulmasında öğretmenlerin gönüllülük esas alınmıştır.

Verilerin Analizi

Bu araştırmanın verilerinin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. Betimsel analiz yaklaşımında, okuyucuya yapılan araştırma sunulmadan önce, elde edilen veriler düzenlenip yorumlanır. Önceden temalar oluşturulur ve veriler oluşturulan temalara göre gruplandırılır ve yorumlanır. Gerekli olan durumlarda olgular arasında karşılaştırmalara da yer vermeye çalışır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Geçerlilik ve Güvenirlilik

Nitel araştırmalarda bir çalışmanın geçerli ve güvenilir olmasının öncelikli şartı çalışmanın etik bir şekilde yürütülmesidir. Bu çalışmanın etik bir şekilde yürütülmesi için öğretmenlerin araştırmaya gönüllü katılmasına ve katılımcılara araştırma hakkında bilgi verilmesine dikkat edilmiştir. (Christensen, Johson ve Turner,2015; Merriam, 2013) Katılımcıların kimlikleri gizli tutulmuş ve öğretmenlere Ö1, Ö2, ... Ö19 gibi kodlar verilmiştir.

Nitel araştırmanın geçerliliğini ve güvenilirliğini sağlamak için dört stratejiden yararlanılmaktadır. Bu stratejiler; İnanırcılık, aktarılabirlik, tutarlılık ve teyit edilebilirliktir (Lincoln ve Guba, 1985). Çalışmanın inandırıcılığını artırmak için araştırmanın süreci ve araştırmaya katılanlar ile ilgili detaylı bilgiler verilmeye çalışılmıştır. Creswel (2016) 'a göre okuyucunun çalışmaya yönelik karar verme süreci kolaylaşır. Çalışmanın aktarılabirliğini sağlamak için araştırmanın her aşaması ve bulgular detaylı bir şekilde aktarılmıştır. Ayrıca anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Çalışmanın tutarlılığını sağlamak için araştırmacı verileri dijital ortama aktardıktan sonra çözümlenmiştir. Araştırmacı ve eğitim bilimleri alanında bir uzman birbirlerinden bağımsız olarak temalar oluşturmuştur. Oluşturulan bu temalar daha sonra karşılaştırılarak ortak temalar kullanılmıştır. Araştırmanın tüm süreçleri bilgisayar ortamına aktarılarak dosyalanmıştır. Creswell (2016) 'e göre araştırmanın teyit edilebilirliği için verilerin dış denetime açık olması gerekmektedir. Bu nedenle araştırmanın verileri, verilerin analizi ve raporlaştırılması bilgisayar ortamına aktarılarak çalışmanın teyit edilebilirliği de sağlanmıştır. Bu çalışmanın etik kurul belgesi Fırat Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Komisyonundan 28/05/2021 tarihinde alınmıştır. Etik Kurul Belgesi Sayı ve Numara: E-97132852-302.14.01-48418.

BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde araştırmada yanıtı aranan sorular sistematüğinde elde edilen bulgulara tablolar eşliğinde çeşitli başlıklar altında yer verilmiştir.

Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitimden Beklentileri

EPÖ alanında lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin, aldıkları eğitimden beklentileri Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2. Öğretmenlerin lisansüstü eğitimden beklentileri

Temalar	Kodlar	Katılımcılar	f
Gelişim	Akademik Gelecek Sağlama	Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18	13
	Mesleki ve kişisel gelişim	Ö4, Ö5, Ö6, Ö9, Ö10, Ö12, Ö14, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19	11
	Eğitim vizyonunu geliştirme	Ö2, Ö4, Ö7, Ö9, Ö16	5
	Pedagojik yeterlilik	Ö4, Ö16	2
Saygınlık	Saygınlık kazanabilme	Ö13, Ö19	2

Öğretmenlerin EPÖ lisansüstü eğitimden beklentilerini ifade eden Tablo 2' ye bakıldığında, ilgili görüşlerin iki tema ve beş kod altında toplandığı görülmektedir. Buna göre katılımcı öğretmenlerin, EPÖ lisansüstü eğitimden beklentilerinin "Akademik Gelecek Sağlama" (f=13) kodunda yoğunlaştığı anlaşılmaktadır. Bunu sırayla şu kodlar izlemektedir: "Mesleki ve kişisel gelişim" (f=11); "Eğitim vizyonunu geliştirme" (f=5), "Pedagojik yeterlilik" (f=2). Saygınlık teması altında ise "Saygınlık kazanabilme" (f=2) kodu yer almaktadır. Öğretmenlerin yanıtları şu şekildedir; Ö9 öğretmeni "Kariyerime katkı sağlama, alanımda daha ileriye beni taşıması, ufku genişletmesi ve durum ve olaylara farklı bakış açısıyla bakmak istiyorum". Ö10 öğretmeni "Kişisel ve mesleki anlamda gelişimimi sağlamanın yanında akademisyen olma yolunda adım atmamı sağlayacağını düşünüyorum" yanıtı vermişlerdir.

Öğretmenlerin EPÖ Alanında Lisansüstü Eğitimi Tercih Etme Nedenleri

Öğretmenlerin EPÖ alanında lisansüstü eğitimi tercih etme nedenleri tablo 3'de yer almaktadır.

Tablo 3. Öğretmenlerin EPÖ alanında lisansüstü eğitimi tercih etme nedenleri

Temalar	Kodlar	Katılımcılar	f
EPÖ İlgisi	EPÖ alanına ilgi duyması	Ö12, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö19	6
	Alandaki akademik olanaklar	Ö5, Ö10, Ö12, Ö13	4
	Felsefe ve psikoloji ile ilgisi olması	Ö3	1
Mesleki Yetkinlik	Program ve içerik bilinci	Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö14, Ö18	6
	Mesleğine katkı sağlayabilmesi	Ö1, Ö9, Ö10, Ö13, Ö19	5
	Program okuryazarı olabilme	Ö6	1

Öğretmenlerin EPÖ Alanında lisansüstü eğitimi tercih etme nedenleri ifade eden Tablo 3' e bakıldığında, ilgili görüşlerin iki tema ve altı kod altında toplandığı görülmektedir. Buna göre katılımcı öğretmenlerin, EPÖ lisansüstü eğitimi tercih etme nedenleri EPÖ alanına ilgisi teması içerisinde "EPÖ alanına ilgi duyması (f=6) kodunda yoğunlaştığı görülmektedir. Bunu sırayla şu kodlar izlemektedir: "Alandaki akademik olanaklar" (f=4); ve "Felsefe ve psikoloji alanıyla ilgili olması" (f=1). Mesleki yetkinlik teması içerisinde "Program ve içerik bilinci" (f=6), "Mesleğine katkı sağlayabilmesi" (f=5) kodlarında yoğunlaştığı görülmektedir. Öğretmenlerin bir kısmı ise "Program okuryazarı olabilme" (f=1) şeklinde yanıtlamışlardır. Öğretmenlerin yanıtları şu şekildedir; Ö13 öğretmeni "*Lisans eğitiminde aldığım bilgileri tazeleyip ve yerine yeni bilgiler eklemek, Daha sonrası için akademik bir kariyer yapabilmek, en önemlisi içimde azalmış olan öğrenme isteğini geri arttırmak*". Ö14 öğretmeni "*Program hazırlama ve hazırlanan programları öğrencilere aktarmanın ne denli önemli olduğunun bilincinde olarak bu konuda kendimi geliştirmek ve öğrencilerime daha fazla katkıda bulunabilmek adına bu alana ilgi duydum ve bu alanı seçtim*". Ö19 öğretmeni "*Kendimi kişisel olarak geliştirmek ve mesleki gelişimime katkı sağlamak için bu alanı tercih ettim*" yanıtı vermişlerdir.

Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitimden Edindikleri Bilgi ve Becerilerin Mesleğine Sağladığı Katkıları

Öğretmenlerin EPÖ lisansüstü eğitimden edindikleri bilgi ve becerilerin mesleğine sağladığı katkıları Tablo 4'de yer almaktadır.

Tablo 4. EPÖ lisansüstü eğitimden edindikleri bilgi ve becerilerin mesleğine yönelik sağladığı katkıları

Temalar	Kodlar	Katılımcılar	f
Olumlu tutum	Mesleğe ilişkin olumlu tutum	Ö7, Ö13, Ö16, Ö17, Ö19	5
	Mesleğine yönelik vizyon kazanma isteği	Ö1, Ö2, Ö4, Ö9, Ö10, Ö14	6
Farkındalık	Programa yönelik farkındalığın oluşması	Ö2, Ö6, Ö8, Ö13, Ö14, Ö17	6
	Araştırma becerisi geliştirmesi	Ö1, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19	5
	Yaşam boyu öğrenme isteği	Ö1, Ö5	2

Öğretmenlerin EPÖ lisansüstü eğitimden edindikleri bilgi ve becerilerin mesleğine sağladığı katkıları ifade eden Tablo 4' e bakıldığında, ilgili görüşlerin iki tema ve beş kod altında toplandığı görülmektedir. Buna göre katılımcı lisansüstü eğitim almalarının öğretmen becerilerine yönelik sağladığı katkıları yönelik bakış açılarının olumlu tutum teması altında "Mesleğe ilişkin olumlu tutum" (f=5) kodunda yoğunlaştığı görülmektedir. Farkındalık teması altında ise "Mesleğine yönelik vizyon kazanma isteği" (f=6), "Programa yönelik farkındalığın oluşması" (f=6) kodları oldukça fazladır. "Araştırma becerisi geliştirmesi" (f=5), "Programa yönelik farkındalığın artması" (f=3), "Yaşam boyu öğrenme isteği" (f=2) şeklinde kodlar yer almaktadır. Öğretmenlerin yanıtları şu şekildedir; Ö1 öğretmeni "*Sürekli araştıran sorgulayan, kendini geliştiren eğitimciler olunmasına yardımcı olacaktır*". Ö6 öğretmeni "*Lisansüstü eğitimin mesleki açıdan katkısı çok fazla oldu. Program nasıl hazırlanır, program bir öğretmen olarak benden ne bekliyor bunları anlayabilmek açısından çok faydalı oldu. Lisansüstü eğitime başlamadan önce programla ilgili bu kadar derin bilgilerim yoktu. Artık daha iyi program okuyabildiğimi, benden ne bekleniyor, öğrencilerimden ne beklemeliyim daha iyi biliyorum*." yanıtı vermişlerdir.

Öğretmenlerin EPÖ lisansüstü eğitim sürecinin öğretme becerilerine sağladığı katkılar

EPÖ alanında lisansüstü eğitim sürecinin öğretme becerilerine sağladığı katkılar Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5. Öğretmenlerin lisansüstü eğitim süreci öğretme becerilerine sağladığı katkılar

Temalar	Kodlar	Katılımcılar	f
Öğretim Becerisi	Etkili yöntem ve teknikleri kullanabilme	Ö1, Ö7, Ö8, Ö14, Ö16, Ö18	6
	Programı etkili uygulayabilme	Ö4, Ö5, Ö6, Ö10	4
	Uygun eğitim ortamı tasarlayabilme	Ö2, Ö7	2
	Öğrenciye yönelik olumlu tutum	Ö1, Ö17	2
	Araştırmacı bireyler yetiştirebilme	Ö13	1
Pedagojik İnovasyon	Çağdaş pedagojik duyarlılık	Ö5, Ö15, Ö16, Ö17	4
	Çağdaş sınav durumları duyarlılığı	Ö5, Ö7	2

Öğretmenlerin EPÖ alanında lisansüstü eğitim sürecinin öğretme becerilerine sağladığı katkılar Tablo 5'e bakıldığında, ilgili görüşlerin iki tema ve yedi kod altında toplandığı görülmektedir. Buna göre katılımcı öğretmenlerin, bilgi ve becerilerine sağladığı katkıları, Öğretim Becerisi teması içerisinde "Etkili yöntem ve teknikleri kullanabilme" (f=6) kodunda yoğunlaştığı görülmektedir. Bunu sırayla şu kodlar izlemektedir: "Programı etkili uygulayabilme" (f=4); "Uygun eğitim ortamı tasarlayabilme" (f=2), ve "Öğrenciye olumlu tutum ile yaklaşabilme" (f=2) ve "Araştırmacı bireyler yetiştirebilme" (f=1). Pedagojik inovasyon teması altında ise "Çağdaş pedagojik duyarlılık" (f=4) ve "Çağdaş sınav durumları duyarlılığı" (f=2) kodları yer almaktadır. Öğretmenlerin yanıtları şu şekildedir; Ö7 öğretmeni "Yeni yöntem, teknik ve stratejilerle derslerimi işlerim, Ders programlarını çevreye, öğrenci seviyesine, ortama ve çağa uygun bir şekilde hazırlarım, Yeni ölçme ve değerlendirme metotlarını kullanırım, Materyal geliştirerek, eğitim ortamına ve öğrenciye uygun araç-gereç kullanırım, Teknoloji ve materyalleri bir araya getirerek uygun eğitim ortamları tasarlarım, Bilimsel ölçütlere göre neyi, niçin, nasıl ve ne kadar öğretmem gerektiğine, edineceğim yeni bilgi ve beceriler sayesinde, daha rahat karar veririm ve bunu uygulurum", Ö13 öğretmeni "Aklıma takılan soru ve şüpheleri kesinlikle araştırma yaparak giderip ve cevaplayabileceğimi düşünürüm" Bende oluşan bu değişiklikleri aynısını öğrencilerden de olmasını isteme durumu ortaya çıkarmaktadır. Bu durumdan dolayı da öğrencilerim araştırmaya seven, merak eden ve elindeki bilgileri ispatlamaya çalışan öğrencilere dönüşmektedir. Bunun sonucu belki de geleceğin proje ve araştırma uzmanlarının yetişmesine vesile olacaktır. Bu durumun dışında devamlı ders çalışan bir öğretmenin olduğunu bilmeleri ve hissetmeleri öğrencileri daha çok çalışmaya itmektir", Ö16 öğretmeni "Lisansüstü öğrencisi bir öğretmen olarak alandaki mevcut problemleri, çözüm önerilerini ve yenilikleri sürekli okuma durumdayım. EPÖ, farklı öğretim yöntemleri ile dersi daha kalıcı hâle getirmeyi sağlamama yardımcı olmaktadır" yanıtı vermişlerdir.

Öğretmenlerin EPÖ lisansüstü eğitim almalarının öğretim programına yönelik oluşturduğu farkındalıklar

Öğretmenlerin lisansüstü eğitim almalarının öğretim programına yönelik oluşturduğu farkındalıklar Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6. Öğretmenlerin EPÖ lisansüstü eğitim sürecinde öğretim programına yönelik oluşturduğu farkındalıklar

Temalar	Kodlar	Katılımcılar	f
Program Okuryazarlığı	Programa Eleştirel bakış açısı	Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö15, Ö16, Ö18	11
	Programı bilgisi	Ö1, Ö5, Ö6, Ö18, Ö19	5
Programı Uygulama	Etkili öğretim becerisi	Ö2, Ö4, Ö10, Ö14, Ö17	5
	Etkili program uygulama	Ö8, Ö12, Ö15, Ö19	4
	Ders planı becerisi	Ö7, Ö10, Ö13	3

Öğretmenlerin EPÖ lisansüstü eğitim almalarının öğretim programına yönelik oluşturduğu farkındalıkları ifade eden görüşler Tablo 6' ya bakıldığında, iki tema ve beş kod altında toplandığı görülmektedir. Buna göre katılımcı öğretmenlerin, öğretim programına yönelik farkındalıkları, Program okuryazarlık teması içerisinde "Programa eleştirel bakış açısı" (f=11) kodunda yoğunlaştığı görülmektedir. Daha sonra "Program bilgisi" (f=5) kodu izlenmektedir. Programı uygulama teması altında ise "Etkili öğretim becerisi" (f=5), Etkili program uygulama" (f=3), "Ders planı becerisi" (f=3) kodları yer almaktadır.

Öğretmenlerin yanıtları şu şekildedir; Ö5 öğretmeni "*Verimli bir program nasıl olur fark ettiğim için elimde olan programın eksiklerini daha net bir şekilde görmemi ve bu eksiklikleri gidermek için ekstra çalışmalar yapmamı sağladı. Daha önce programa çok fazla önem göstermediğimi düşündürttüğü ve programın önemini fark ettirdiği için yaptığım çalışmaları programla daha koordineli bir şekilde yürütmemi sağladı diye düşünüyorum*" Ö8 öğretmeni "*Uygulanan öğretim programına bakış açımın değiştiğini düşünüyorum. Programı yorumlayabilme, eksik ve yeterli yönlerini görebilme ve işleyişine yön verebilme yeteneğim tamamen olmasa bile önemli ölçüde değişti. Artık programı var olduğu şekliyle değil öğrencilerime uyarlayarak uygulamanın daha doğru olduğu kanısındayım*", Ö19 öğretmeni "*Özellikle program geliştirme derslerinde okuduğum makaleler, kitaplar ve hocalarımızın anlattıkları programlara olan bakış açımı değiştirdi. Programları sevmeye ve uyguladığım öğretim programını daha iyi anlamaya başladım. Bu bakımdan öğrendiklerim uyguladığım öğretim programını daha anlamlı ve anlaşılır bir hale getirdi.*" yanıtı vermişlerdir.

TARTIŞMA ve SONUÇLAR

Bu çalışmada, Eğitim Programları ve Öğretim (EPÖ) alanında lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin mesleğine ve uygulamış oldukları programa yönelik farkındalıkları incelenmeye çalışılmıştır. Nitel paradigma ekseninde yürütülen çalışmada, katılımcı öğretmenlerin konu ile ilgili görüşleri, betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Bu çözümlenmede, katılımcı öğretmen görüşleri, çalışma soruları bağlamında kodlanmış ve bu kodlardan da çeşitli temalara ulaşılarak, betimlenmiş ve yorumlanmıştır. Bu betimleme ve yorumlamadan ulaşılan çalışma sonuçları aşağıdaki gibidir:

Çalışmanın ilk sorusuna verilen yanıtlardan "Gelişim" ve Saygınlık" isimli iki tema üretilmiştir. Bunlardan Gelişim Teması, altında Akademik Gelecek Sağlama, Mesleki ve kişisel gelişim, Eğitim vizyonunu geliştirme ve Pedagojik yeterlilik kodları sıralanmaktadır. Lisansüstü eğitimden öncelikli olarak Akademik gelecek sağlama amacı olduğunu ifade etmişlerdir. Yapılan bazı çalışmalarda da (Alabaş, Kamer ve Polat, 2012; Aktan, 2020; Aslan, 2010; Avcı ve Akdeniz, 2021; Aydemir ve Çam, 2015; Başer vd. (2005); Gürel, (2020); Kılınç vd., (2020), Işıkgöz, 2019; Turhan ve Yaraş, 2012) öğretmenlerin akademisyen olma beklentilerine sahip olduğu görülmektedir. Baş (2013)' in yapmış olduğu çalışmada öğretmenlerin lisansüstü eğitim almanın üniversiteye geçmenin anahtarı olduğunu vurgulamıştır. Fakat Başer, Narlı ve Günhan (2005) yapmış oldukları çalışmada öğretmenlerin öncelikli olarak kendilerini geliştirmek ve bilgilerini meslektaşlarıyla paylaşmak olduğunu daha sonra akademik kariyer amaçlı lisansüstü öğrenimi tercih ettiklerini belirlemişlerdir. Dursun ve Yar Yıldırım (2020) 'ın yaptığı çalışmada EPÖ lisansüstü öğrencilerin bu alanda lisansüstü yapma nedenlerini öğretmenlik mesleğinde kendilerini geliştirmek, bölümün oldukça kapsayıcı olması, kişisel gelişim ve akademisyen olma gibi etkenlerin yer aldığını belirtmiştir. Türköz vd. (2021)' in çalışmasında, lisansüstü eğitimi alan katılımcıların akademisyen olma düşüncesine sahip olduğu görülmüştür. Bu düşünceye sahip olan katılımcıların gelecekle ilgili iyimser düşünmeye yönelttiği görülmektedir. Fakat lisansüstü eğitim alan kişilere eğitim süreçleri bittiğinde hemen akademisyen olamayacakları anlatılmalıdır. Çünkü akademisyenlik mesleği ile ilgili çok fazla çalışmaların ve makalelerin gerekli olduğu bilinci kazandırılmalıdır.

Öğretmenlerin lisansüstü eğitimden beklentilerinden biri de çoğunluklu olarak mesleki açıdan kendilerini geliştirmelerinde lisansüstü öğrenimin önemli olduğu görülmektedir (Alabaş, 2011). Benzer şekilde Aküzüm (2016), Aktan (2020), Baş(2013), Bertram, Mthiyane ve Mukeredzi (2013) öğretmenlerin lisansüstü öğrenim görmede mesleki gelişimlerinin önemini vurgulamışlardır. MEB (2018) 'e göre Milli Eğitim Bakanlığı 2023 Eğitim Vizyonu'nda öğretmenlerimizin mesleki gelişimlerini artırmaya yönelik hedefler yer almaktadır. Bu nedenle 2023 Eğitim Vizyonu'na uygun olarak öğretmenlerin mesleki gelişimleri için lisansüstü eğitime yönelik teşvik edilmelidir (Aktan, 2020).

Öğretmenler diğer beklentilerini ise, lisansüstü eğitim alanında vizyon kazanabilme ve pedagojik yeterlilik oluşturma olarak ifade etmişlerdir. Baş (2013)'a göre öğretmenler, lisansüstü eğitim almalarının maddi olanaklardan ziyade manevi doyum sağlama, kendini gerçekleştirmede bir aracı olduğunu, okul çevresi ve Milli Eğitim'de saygınlık kazandıracağını dile getirmişlerdir. Benzer şekilde katılımcıların lisansüstü eğitimin kendilerini geliştirme, alanlarında daha saygın ve yetkin bireyler olma beklentisinde olduklarını (Aydemir ve Çam, 2015), lisansüstü eğitimin toplum tarafından takdir edilmelerine katkı sağladığı sonucuna ulaşmışlardır (Er ve Ünal,2017).

Çalışmanın ikinci sorusuna verilen yanıtlardan Öğretmenlerin Eğitim Programları Ve Öğretim (EPÖ) alanında lisansüstü eğitimi tercih etme nedenlerini EPÖ ilgisi ve Mesleki yetkinlik olmak üzere iki tema oluşmaktadır. Kodlara bakıldığında çoğunlukla EPÖ alanına ilgi duyulması yer almaktadır. Daha sonra EPÖ alanında akademik olanakların fazla olması, felsefe ve psikoloji alanıyla ilgili olması şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Dursun ve Yar Yıldırım (2020) 'a göre EPÖ alanında öğrenim gören lisansüstü öğrencileri eğitim programları denildiğinde, EPÖ alanının kapsamını dinamik, detaylı ve sistematik bir süreç olduğunu, eğitimle ilgili süreçlerin hepsini kapsadığını, program öğeleri olarak belirtmişlerdir. Bu kapsamın tamamına program okuryazarlığı denilebilir. Bir eğitim programının uygulanmasında başarılı olunması, öğretmenlerin programın gerektiği şekilde bilgi ve beceriler yönünde donanımlı olması ile mümkündür. (Akyıldız, 2020). EPÖ alanının yapısal öğeleri incelendiğinde, eğitimin sosyolojisi, tarihi temelleri, eğitim teknolojisi, güzel sanatları da içerdiği ve farklı alanları da kapsadığı görülmektedir. Ayrıca lisansüstü eğitimde öğretmenler kendi branşların da lisansüstü öğrenim görmeyi tercih ettikleri gibi büyük bir çoğunluğu eğitim bilimleri alanına yönelmektedir. EPÖ alanı ise bu bağlamda, Türkiye'de en fazla tercih edilen Eğitim Bilimleri alanlarından biri olduğu söylenebilir (Baldan ve Güven, 2018).

Mesleki yetkinlik temasına bakıldığında ise çoğunlukla program ve içerik bilinci olarak belirtmişlerdir. Daha sonra "Mesleğine katkı sağlayabilmesi, Program Okuryazarı olabilme" olarak ifade etmişlerdir. Aslında bir öğretmenin daha nitelikli olabilmesi için program okuryazarlık bilgi ve becerisine sahip olması gerekmektedir. Keskin ve Korkmaz (2017) program okuryazarlığını; eğitim programları hakkında bilgiye sahip olma, yorum yapabilme ve eleştirel bir bakış açısı içinde bulunduğu şartlara göre eğitim programlarını uyarlayabilme olarak tanımlamışlardır.

Çalışmanın üçüncü sorusuna verilen yanıtlardan Öğretmenlerin EPÖ lisansüstü eğitim almaları öğretme becerilerine yönelik sağladığı katkılarına bakıldığında iki tema yer almaktadır. Olumlu tutum teması altında "Mesleğine ilişkin olumlu tutum" yer almaktadır. Benzer şekilde, Turhan ve Yaraş (2013), lisansüstü eğitim gören öğretmenlerin bu eğitimi almayanlara göre mesleki tutum yönünden daha olumlu oldukları gözlemlenmiştir. Kutaka vd. (2017) ve Baldan ve Güven (2018) 'nin gerçekleştirdiği çalışmalarda öğretmenlerin lisansüstü öğrenim ile mesleklerine karşı daha olumlu tutumlara sahip oldukları belirlenmiştir.

Farkındalık teması altında ise "Mesleğine yönelik vizyon kazanma isteği," Programa yönelik farkındalığın oluşması", "Araştırma becerisi geliştirmesi" yönünde görüşlerini belirtmişlerdir. Yapılan çalışmalara bakıldığında (Aktan, 2020; Serin ve Ergin-Kocatürk, 2019) öğretmenlerin lisansüstü eğitim sayesinde olaylara ve durumlara bilimsel bakış açısı ve eleştirel düşünme, analitik düşünme gibi beceriler kazandıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenler ayrıca yaşam boyu öğrenme isteği sağlayacağını düşünmektedir. Öğretmenlerin yaşam boyu öğrenmenin lisansüstü eğitimde gerekli olduğunu vurgulayan birçok çalışma bulunmaktadır (Alabaş, Kamer ve Polat, 2012; Ünal ve İltar, 2010). Demirel ve Yağcı (2012), üniversite eğitimi alan ve daha sonrasında da bireylerin teknolojik olarak gelişimlere ayak uydurabilmesi için yaşam boyu öğrenme becerilerinin gelişimine yönelik uygun yöntemlerin geliştirilmesine önem verilmiştir. Ayrıca Çetin ve Çetin'e (2017) göre, bireylerin eğitiminde önemli bir etkisi olan öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme becerilerine sahip olması gereklidir. Öğretmenlerin, bu becerileri geliştirmesinin mesleğine yönelik bakış açısını da olumlu yönde etkilemektedir. Böylece öğretmenler lisansüstü eğitim ile yaşam boyu öğrenmenin farkına varmışlardır.

Öğretmenlerin dördüncü sorusunda yer alan lisansüstü eğitim sürecinin öğretme becerilerine sağladığı katkılarına bakıldığında ise iki tema yer almaktadır. Öğretim becerisi teması içerisinde "Etkili yöntem ve teknikleri kullanabilme" kodunda yoğunlaşma görülmektedir. Yapılan çalışmalara bakıldığında benzer şekilde lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin hem kişisel hem de mesleki gelişimin

önemini fark ettikleri, yeni yöntem ve teknikleri öğrenerek kaliteli bireyler yetiştirmek için lisansüstü eğitimi mesleklerine yansıtmak istemişlerdir (Akn ve Sevim, 2021; Kyriacou ve Kunc, 2007). Öğretmenlerin bir kısmı ise “Programı etkili uygulayabilme, Uygun eğitim ortamı tasarlayabilme, Öğrenciye olumlu tutum ile yaklaşabilme, Araştırmayı seven bireyler yetiştirebilme” şeklinde kodlar yer almaktadır. Pedagojik inovasyon teması altında ise çağdaş pedagojik duyarlılık ve çağdaş sınav durumları duyarlılığı kodları bulunmaktadır. Dolayısıyla öğretmenlerin EPÖ alanında lisansüstü eğitim almaları öğretmenleri öğrenme becerilerinde motive etmesinin yanında programa yönelik farkındalık kazandırması sonucunda yenilikleri öğrenme ve uygulama isteklerinin de arttırdığı söylenebilir.

Öğretmenlerin beşinci sorusunda yer alan EPÖ lisansüstü eğitim almaları öğretim programına yönelik oluşturduğu farkındalıkları ile ilgili “Program okuryazarlık ve Programı uygulama” temaları olmak üzere iki tema yer almaktadır. Program okuryazarlığı teması altında “Programa eleştirel bakış açısı kazanma” yönelik görüşlerde yoğunlaşma olduğu görülmektedir. Daha sonra Program bilgisi görüşü yer almaktadır. Programı uygulama temasında Etkili öğretim becerisi, Etkili program uygulama, Ders planı becerisi görüşleri yer almaktadır. Baldan ve Güven (2018) ‘ e göre EPÖ alanında lisansüstü öğrenim görme öğretmenlere program tasarlama, geliştirme ve değerlendirme, program okuryazarlığı, konularında yeterlikler kazandırması açısından oldukça önemli bir yere sahiptir. Sonuç olarak; EPÖ alanında lisansüstü öğrenimin öğretmenlere katkısı oldukça fazla olduğu görülmektedir. Lisansüstü eğitim gibi zorunlu olmamasına rağmen bireylerin lisansüstü eğitim almaları moral kaynağı ve motivasyon aracı olmaktadır ve öz yeterlilik algısı açısından da bireylere olumlu yönde fayda sağlamaktadır (Çakır, Kan ve Sünbül, 2006). Ayrıca EPÖ alanında lisansüstü eğitim almaları öğretmenlerin uygulamış oldukları programa yönelik farkındalıklarının olduğu da söylenebilir. Pektaş ve Esen (2021) ‘ e göre program farkındalıklarının yüksek düzeyde olan öğretmenlerin programın hedeflerine ulaşabilme konusunda bilinçli davranacakları söylenebilir. Bütün bunların sonunda; Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalında lisansüstü eğitimin, yukarıda söz edilen mikro katkılara ek olarak, makro düzeyde eğitimin etkililiğine katkı sağladığı değerlendirilmiştir. Dolayısıyla öğretmenlerin EPÖ alanında öğrenim görmeleri programa yönelik farkındalık oluşturduğu ve bunu mesleğine, öğretme becerisine olumlu bir şekilde yansıttığı görülmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin bu alanda lisansüstü eğitim almaları için teşvik edilmelidir. Bakanlığın ve okul idarecilerinin bu yönde destekleri oldukça önemlidir. Ayrıca eğitim bilimleri ile ilgili lisansüstü eğitim alan her öğretmene program farkındalığı ve program okuryazarlığı oluşturmak adına dersler verilmelidir. Böylece öğretmen akademik olarak gelişmenin yanı sıra mesleki yetkinliğine de katkı sağlamış olacaktır.

KAYNAKÇA

Aitken, L., Currey, J., Marshall, A. & Elliott, D. (2008). Discrimination of educational outcomes between differing levels of critical care programmes by selected stakeholders in Australia: a mixed-method approach. *Intensive & Critical Care Nursing* 24 (2), 68-77.

Akn, U. & Maviş-Sevim, F. Ö. (2021). Öğretmenlerin mesleki gelişimlerinde lisansüstü eğitimin rolü: Mezun olmak yeterli mi?. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 46 (207), 483-510

Aktan, O. (2020). Öğretmenlerin kariyer gelişimi açısından lisansüstü eğitimin değerlendirilmesi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 10 (3), 596-607.

Aküzüm, C. (2016). Okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin eğitim yönetimi programı bağlamında lisansüstü eğitime bakış açılarının incelenmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, 20(67), 85-108.

Alabaş, R. (2011). Social studies teachers' conception of postgraduate education preferences and its contribution to their professions. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 15, 2897-2901. Doi: <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.04.210>.

Alabaş, R. Kamer, T. & Polat, Ü. (2012). Öğretmenlerin kariyer gelişimlerinde lisansüstü eğitim: tercih sebepleri ve süreçte karşılaştıkları sorunlar. *E-İnternational Journal of Educational Research*. 3 (4), 89-107.

Aslan, C. (2010). Türkçe eğitimi programlarında lisansüstü öğrenim gören öğrencilerin akademik özyeterliklerine ilişkin görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (19), 87-115.

Avcı, F. & Akdeniz, E. C. (2021). Lisansüstü eğitimlerine devam eden okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin lisansüstü eğitime ilişkin görüşleri, yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8 (1) , 122-141. Doi: 10.51725/etad.840267.

- Aydemir, S. & Çam, Ş. (2015). Lisansüstü öğrencilerinin lisansüstü eğitimi almaya ilişkin görüşleri. *Turkish Journal of Education* , 4 (4) , 4-16 . Doi: 10.19128/turje.00354
- Bahadır, E. & Özdemir, A.Ş. (2014). İlköğretim matematik öğretmeni adaylarının lisansüstü eğitime yönelik tutumları (Marmara Üniversitesi İlköğretim Matematik Öğretmenliği ABD Örneği). *International Online Journal of Educational Sciences*, 6(2), 381-397.
- Baldan, B. & Güven, M. (2018). Öğretmenlerin mesleki gelişiminde lisansüstü eğitim: eğitim programları ve öğretim doktora programı. *Cukurova University Faculty of Education Journal* , 47(1), 1-36 . Doi: 10.14812/cuefd.400002.
- Baltacı, A. (2017). Nitel veri analizinde Miles-Huberman modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AEÜSBED)*, 3 (1), 1-15.
- Barber, M. & Mourshed, M. (2007). How the world's best-performing school systems come out on top. *London: Mc Kinsey and Company*.
- Baş, G. (2013). Öğretmenlerin lisansüstü eğitimden beklentileri: Nitel bir araştırma (Niğde ili örneği). *Yükseköğretim Dergisi*, 3 (2), 67-68.
- Başer, N., Narlı, S. & Günhan, B. (2005). Öğretmenlerin lisansüstü eğitim almalarında yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 129-135.
- Bayar, A. & Çelenk, M. (2019). Sınıf öğretmenlerinin lisansüstü eğitimine ilişkin görüşleri. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 6 (2) , 225-237.
- Bertram, C., Mithiyane, N., & Mukeredzi, T. G. (2013). "It will make me a real teacher": Learning experiences of part time PGCE students in South Africa. *International Journal of Educational Development*, 33 (5), 448-456. Doi:10.1016/j.ijedudev.2012.10.001
- Christensen, L. B., Johnson, R. B. & Turner, L.A. (2015). *Araştırma yöntemleri desen ve analiz* (Çev. Ed. Ahmet Alpay). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Creswell, J. W. (2016). Nitel araştırma yöntemleri: beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çakır, Ö. , Kan, A. & Sünbül, Ö. (2016). Öğretmenlik meslek bilgisi ve tezsiz yüksek lisans programlarının tutum ve özyeterlik açısından değerlendirilmesi, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 2006 s. 36-47.
- Çalışoğlu, M. & Yalvaç, A. S. (2019). The difficulties that the teachers who continue master of science education experience. *International Education Studies*, 12(4), 100-109.
- Çelikten, M., Şanal, M. & Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(19), 207-237.
- Çetin, S. & Çetin, F. (2017). Lifelong learning tendencies of prospective teachers. *Journal of Education and Practice*, 8(12), 1-8.
- Demir, M. & Beşoluk, Ş. (2017). Fen bilgisi öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime yönelik tutumlarının incelenmesi. *Sakarya University Journal of Education*, 7(4), 769-781.
- Dilci, T. (2019). Eğitim bilimleri örnekleminde lisansüstü eğitimin niteliksel boyutuna ilişkin görüşler (Nitel bir çalışma). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29(1), 159-179.
- Dursun, F. & Yar Yıldırım, V. (2020). Eğitim programları ve öğretim alanındaki lisansüstü öğrencilerin lisansüstü öğrenim sürecine ilişkin görüşleri. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18 (3) , 370-390. Doi: 10.18026/cbayarsos.745499
- Er, H. & Ünal, F. (2017). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 18(2), 687707.
- Erkılıç, T. A. (2007). Öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim istekliliklerini etkileyen etmenler (Eskişehir Örneği). *Girne Amerikan University Journal of Social and Applied Science*, 3(5), 46-72.
- Gürel, R. (2020). DKAB öğretmenlerine göre lisansüstü eğitim: Tercih sebepleri, süreçler, sorunlar ve beklentiler üzerine nitel bir araştırma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7(12), 131-170. Doi: <http://doi.org/10.5281/zenodo.3710824>.
- Harvey, P. J. (2009). Motivations of teachers in Australian Christian schools to engage in postgraduate study. Doctor of Philosophy, University of Western Sydney.
- Işıkgöz, M. E. (2019). Spor bilimleri lisansüstü öğrencilerinin çeşitli değişkenlere göre lisansüstü eğitime yönelik tutumlarının incelenmesi: Batman örneği. *Beykoz Akademi Dergisi*, 7(2) , 222-238. Doi: 10.14514/byk.m.26515393.2019.7/2.222-238.
- İbiş, E. (2014). Lisansüstü eğitimin sorunları. *Yükseköğretim Dergisi*, 4 (3) , 117-123 .

- İlter, İ. (2020). "Akademik başarı, lisansüstü eğitim farkındalığı ve lisansüstü eğitim niyeti arasındaki ilişkiler", *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 53 (1), 117-156.
- İlter, İ. (2021). Lisansüstü eğitime yönelik farkındalığın lisans öğrencilerinin lisansüstü eğitim niyetlerine etkisi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10 (3) , 1592-1601 .
- Kaçan, G. (2004). Sınıf öğretmenlerinin mesleki gelişime ilişkin isteklilik düzeyleri. *Osman Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 58-66.
- Kahraman, Ü. & Tok, T. (2016). Eğitim Yönetimi Denetimi Planlaması ve Ekonomisi Lisansüstü Öğrencilerinin Aldıkları Eğitim Hakkındaki Görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (1) , 147-164.
- Karaman, S. & Bakırcı, F. (2010). Türkiye’de lisansüstü eğitim: Sorunlar ve çözüm önerileri. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 5 (2), 94-114.
- Kavcar, C. (2002). Türkçenin güncel sorunları. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, 27,13-17.
- Kayalı, B., Balat, Ş., Kurşun, E. & Karaman, S. (2019). Lisansüstü eğitimde etkili ve nitelikli geri bildirim. *Journal of Instructional Technologies & Teacher Education*, 8(1), 10-20.
- Keskin, A. & Korkmaz, H. (2017). Öğretmenlerin "program okuryazarlığı" kavramına yükledikleri anlam. 5. Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi. 26-28 Ekim 2017, Muğla, Türkiye.
- Kılınç, A. Ç., Karahalilöz, O. & Bektaş, F. (2020). Lisansüstü öğrenim görmek: Öğretmen deneyimleri üzerinden fenomenolojik bir çözümleme. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 9 (4), 1755- 1774.
- Kovalchuck, V. & Vorotnykova, I. (2017). E-Coaching, e-mentoring for lifelong professional development of teachers within the system of post-graduate pedagogical education. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 18(3), 214-227.
- Kupiainen, S., Hautamaki, J. & Karjalainen, T. (2009). The finnish education system and pisa. retrieved from 09.10.2021 tarihinde erildi. Erişim adresi: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75640/opm46.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Kutaka, T. S., Smith, W. M., Albano, A. D., Pope-Edwards, C., Ren, L., Beattie, H. L., Lewis, W. J., Heaton, R. M. & Stroup, W. W. (2017). Connecting teacher professional development and student achievement: A 4-year study of an elementary Mathematics specialist program. *Journal of Teacher Education*, 68(2), 140-154.
- Kyriacou, C., & Kunc, R. (2007). Beginning teachers' expectations of teaching. *Teaching and teacher education*, 23(8), 1246-1257.
- Lincoln, Y.S., & Guba, E. G. (1985). *Establishing trustworthiness. Naturalistic inquiry*, 289- 331.
- Merriam, S. B. & Tisdell, E. J. (2016). *Qualitative research: a guide to design and implementation* (4th Edition). San Francisco: Jossey-Bass.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma, desen ve uygulama için bir rehber* (Çev. Ed. Selahattin Turan) Ankara: Nobel yayınları
- Milli Eğitim Bakanlığı (2018). *Eğitim kurumlarına yönetici görevlendirme yönetmeliği*. 10.08.2018 tarihinde <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/06/20180621-8.htm> adresinden erişilmiştir.
- Ören, F. & Karapınar, A. (2016). Öğretmen adaylarının mesleki yeterlik algılarıyla lisansüstü eğitime yönelik tutumları ve bu değişkenler arasındaki ilişki. *Yükseköğretim Dergisi*, 6(3), 105-116.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods*. Thousand Oak, CA: Sage.
- Patton, M.Q. (2014). *Qualitative evaluation and research methods*. Newsbury: Sage.
- Pektaş, Ö. & Pesen, A. (2021). Öğretmenlerin öğretim programlarına ilişkin farkındalık düzeylerinin incelenmesi. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6 (1), 216-232 .
- Sayın, S. (2005). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumları ve mesleki benlik saygılarını incelemesi. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 19, 272-281.
- Serin, H. & Ergin- Kocatürk, H. (2019). Eğitim yönetimi yüksek lisans öğrencilerinin eğitim sürecine dair deneyimleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7 (2) , 495-513.
- Sıvacı, S. Y., Gülbahar, B. & Çöplü, F. (2018). Öğretmen adaylarının araştırma ve lisansüstü eğitime yönelik tutumları. *Turkish Studies*, 13(3), 911-926.
- Şahin, İ., Zoraloğlu, Y. R. ve Fırat, N. Ş. (2011). Üniversite öğrencilerinin yaşam amaçları, eğitsel hedefleri üniversite öğreniminden beklentileri ve memnuniyet durumları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 3 (3), 429-452.

- Toprak, E. & Taşğın, Ö. (2017). Öğretmenlerin lisansüstü eğitim yapmama nedenlerinin incelenmesi. *OPUS – Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 7(13), 599-615.
- Turhan, M. & Yaraş, Z. (2013). Lisansüstü programların öğretmen, yönetici ve denetmenlerin mesleki gelişimine katkısı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 43 (43), 200-218.
- Türköz, O., Bektaş, M. & Çiçek, H. (2021). Lisansüstü eğitim alan öğrencilerde gelecek kaygısı. *Bucak İşletme Fakültesi Dergisi*, 4 (2) , 132-152. Doi: 10.38057/bifd.936821
- Ünal, Ç. & İlter, İ. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının lisansüstü eğitime olan tutumları (Fırat, Erzincan ve İnönü Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği ABD Örneği) . *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14 (2), 147-164.
- Varhegyi, M.M. & Jepsen, D.M. (2009). *Undergraduate student aspirations, awareness and knowledge of postgraduate study options: A crossinstitutional examination*. Paper presented at the 23rd Annual Australian and New Zealand Academy of Management Conference, Melbourne, Australia.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, A.B., Tonga, E.S. & Çakır, H. (2017). Lisansüstü eğitim öğrencilerinin aldıkları eğitim hakkındaki görüşlerinin değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37(1), 1-45.